

Tutkielma Firenzen valtiomuodosta nuoremman Lorenzo de' Medicin kuoleman jälkeen

Firenze on vaihtanut toistuvasti valtiomuotoaan¹ siitä syystä, että se ei koskaan ole ollut tasavalta tai ruhtinaskunta, jolla olisi sellaiselta vaadittavat ominaisuudet. Sillä emmehän voi kutsua vakaaksi ruhtinaskunnaksi sellaista, jossa asiat tehdään yhden tahdon mukaan mutta niihin vaaditaan monien hyväksyntä. Toisaalta ei voi myöskään luottaa, että kestävä olisi sellainen tasavalta, jossa ei ole tyydytty niitä mielihaluja, joiden tyydyttämättä jättäminen johtaa tasavallan tuhoon. Tämän huomaa todeksi tarkastelemalla niitä valtiomuotoja, joita Firenzellä on ollut vuodesta 1393 nykypäivään asti².

Aloittakaamme mainittuna aikana Messer Maso degli Albizzin tekemistä muutoksista. Näemme, että silloin yritettiin muodostaa aristokraattien johtama tasavalta, jossa oli kuitenkin niin paljon heikkouksia, ettei se kestänyt edes neljäkymmentä vuotta. Eikä se olisi kestänyt niinkään pitkään, elleivät sitä olisi kohdanneet Viscontien sodat, jotka pitivät sen yhtenäisenä. Sen heikkoudet olivat, muiden lisäksi, virkojen hoitajien liian aikainen valinta, jonka johdosta huijaaminen oli helppoa ja valinta saattoi olla huono. Toisaalta ihmiset muuttuvat helposti hyvästä huonoksi, ja kun valinnat tehtiin kovin etukäteen, saattoi helposti käydä niin, että valinta oli oikea mutta tulos huono. Tämän lisäksi ylhäisöön ei saatu juurrutettua pelkoa, eikä mikään estänyt sitä muodostamasta omia puoluekuntiaan, jotka ovat valtion tuho. Signoriolla³ oli myös liian vähän arvostusta ja liikaa valtaa, sillä se saattoi ottaa ilman valitusoikeutta kansalaisen omaisuuden ja hengen tai kutsua koolle kansankokouksen⁴. Siten se ei ollut valtion puolustaja vaan sen tuhon väline, koska toisinaan joku vaikutusvaltainen kansalainen pystyi joko kontrolloimaan tai sekoittamaan sen toimintaa. Sillä oli myös, kuten jo sanottiin, vähän arvostusta, koska se koostui alhaisessa asemassa olevista ja nuorista miehistä, joiden kaudet olivat lyhyitä. Se ei myöskään päättänyt tärkeistä asioista, joten sillä ei voinut olla arvovaltaa.

Tässä valtiomuodossa oli lisäksi heikkous, jonka merkitys ei ollut pieni. Yksityisasemassa olevat henkilöt saattoivat nimittäin osallistua julkisten asioiden käsittelyyn.

Tämä antoi vaikutusvaltaa yksityishenkilöille, siirsi sitä pois julkisessa asemassa olevilta ja siten tuli vähentäneeksi auktoriteettia ja arvovaltaa viranhaltijoilta, mikä on vastoin kaikkea yhteiskunnallista järjestystä. Näihin heikkouksiin lisättiin vielä yksi, joka vaikutti yhtä paljon, nimittäin kansan osattomuus hallinnossa. Nämä yhdessä aiheuttivat mittaamatonta epäjärjestystä, ja kuten jo totesin, elleivät ulkoiset sodat olisi pitäneet tasavaltaa yhtenäisenä, se olisi tuhoutunut jo paljon aiemmin.

Tämän jälkeen pystytettiin Cosimon hallinto, joka taipui enemmän ruhtinaskunnan kuin tasavallan suuntaan. Jos se kestikin pidempään kuin aiempi, se johtui lähinnä kahdesta syystä. Ensinnäkin se oli pystytetty kansan tuella ja toiseksi sitä johdettiin Cosimon ja hänen veljenpoikansa Lorenzon kaltaisten miesten viisaudella. Kuitenkin siihen toi heikkoutta se, että koska Cosimon täytyi hyväksyttävä monilla suunnitelmansa, hän usein siten vaaransi niiden toteutuksen. Tästä seurasivat useat kansankokoukset ja maanpaot, joita tämän hallinnon aikana nähtiin. Lopulta kun kuningas Kaarle sattui saapumaan, hallinto kaatui. Tämän jälkeen kaupunki halusi palauttaa tasavallaisen muodon, mutta ei kuitenkaan omaksunut sitä kestävässä muodossa, sillä tämä järjestys ei tyydyttänyt kaikkia kansalaisia. Toisaalta hallinto ei pystynyt rankaisemaan. Se oli niin heikko ja niin kaukana todellisesta tasavallasta, että eliniäksi valittu gonfaloniere⁵ saattoi tehdä itsestään ruhtinaan, jos oli älykäs ja paha. Toisaalta jos hän oli heikko ja hyväntahtoinen, hänet saatettiin helposti ajaa tiehensä ja siten tuhota koko hallinto. Koska kaikkien syiden esittäminen olisi hankala tehtävä, esitän vain yhden. Gonfalonierellä ei ollut ympärillään sellaisia ihmisiä, jotka olisivat pystyneet puolustamaan häntä, jos hän oli hyvä. Jos hän taas oli paha, häntä ei kukaan pysäyttänyt tai ohjannut oikealle tielle. Syy siihen, miksi kaikki nämä valtiomuodot ovat olleet heikkoja, on se, että näitä uudelleenjärjestelyjä ei ole tehty yhteisen hyvän vaan puolueen voiman ja turvallisuuden vahvistamiseksi. Tällaista turvallisuutta ei ole kuitenkaan saavutettu, koska aina on löytynyt joku tyytymättömien ryhmä, joka on ollut mitä kelvollisin väline sille, joka haluaa tehdä muutoksia.

”Jos erehdyn, Teidän Pyhyyttenne sen sallikoon minulle, sillä se johtuu enemmän rakkaudestani kuin viisaudestani.”

Pohdittavaksi jää enää vuodesta -12 nykypäivään vaikuttanut valtiomuoto ja sen heikkoudet ja vahvuudet, mutta koska se on tuore asia, jonka kaikki tietävät, en puhu siitä⁶. Totta on, että asiat ovat ruhtinaan kuoleman jälkeen tulleet siihen pisteeseen, jossa kahta uutta hallintomuotoa täytyy harkita⁷. Osoittaakseni kunnioitustani Teidän Pyhyydellenne minun täytyy mainita asiat siten kuin ne minulle ilmenevät. Esittelen ensiksi muiden mielipiteitä sellaisina kuin olen niitä kuullut esitettävän ja lisäksi sen jälkeen oman mielipiteeni kyseisistä asioista. Jos erehdyn, Teidän Pyhyyttenne sen sallikoon minulle, sillä se johtuu enemmän rakkaudestani kuin viisaudestani.

*

Sanon siis, että joidenkin mielestä ei voi pystyttää varmempaa valtiomuotoa kuin Cosimon ja Lorenzon aikoina oli. Toiset taas haluaisivat tasavaltaisemman valtiomuodon. He, jotka haluaisivat Cosimon hallinnon kaltaisen, sanovatkin, että asiat palaavat helposti luonnolliseen olotilaansa. Koska firenzeläiset luonnostaan kunnioittavat teidän sukuanne, nauttivat siltä tulleista suosiosoituksista ja rakastavat sitä, mitä te rakastatte, ja koska he ovat toimineet tällä tavalla kuusikymmentä vuotta, ei ole mahdollista, ettei sama mielenlaatu palaisi heihin, kun he näkevät samoja järjestelyitä. Lisäksi he uskovat, että ainoastaan muutama säilyttäisi vastakkaisen mielenlaadun ja että näistä muutamista päästäisiin helposti eroon. Näihin syihin he lisäävät välttämättömyyden esittäen, että Firenze ei menesty ilman johtajaa. Ja koska sellainen on oltava, on parempi vaihtoehto, että hän tulee suvusta, jota on totuttu arvostamaan, kuin että johtajaa ei olisi ollenkaan ja eletäisiin sekaannuksen tilassa tai että johtaja hankittaisiin muualta, jolloin kunnioitusta ja tyytyväisyyttä olisi vähemmän.

Tätä mielipidettä vastaan esitetään näkemys, että kyseisellä tavalla järjestetty hallinto on riskialtis jos ei muusta syystä niin ainakin siksi, että se on heikko. Jos Cosimon hallinnolla oli aikoinaan niin paljon heikkouksia kuin yllä on esitetty, nykypäivänä sellainen valtiomuoto kaksinkertaistaisi ne, koska kaupunki, kansalaiset ja ajat ovat erilaiset kuin silloin. Siten on mahdotonta luoda Firenzeen kestävä valtiomuoto, joka muistuttaisi sitä. Ensinnäkin tuolla hallinnolla oli kansan tuki, nykyisellä sen viha. Ne kansalaiset eivät olleet koskaan nähneet valtiomuotoa, joka antaisi enemmän valtaa kansalle kuin tämä. Nykyiset kansalaiset sen sijaan tuntevat valtiomuodon, jota he pitävät sopivampana ja josta he pitävät enemmän. Italiassa ei tuolloin ollut armeijaa tai voimaa, jota firenzeläiset eivät olisi voittaneet, vaikka olisivat olleet sitä vastassa yksin. Nyt kun Espanja ja Ranska ovat täällä, pitää liittoutua jommankumman kanssa. Ja jos käy niin, että valittu puoli häviää, jääme heti voittajan saaliiksi. Tällaista ei tapahtunut tuolloin aiemmin. Kansalaiset olivat tottuneita maksamaan paljon veroja, mutta nyt joko kyvyttömyydestä tai tapojen muutoksesta johtuen toimitaan eri tavalla. Yritys saattaa vanhat toimintatavat uudelleen voimaan on puolestaan vihattavaa ja vaarallista. Medicit, jotka tuolloin hallitsivat, olivat kasvaneet kansalaistensa keskuudessa ja johtivat sellaisella ystävällisyydellä, että he saivat osakseen kunniaa. Nyt he ovat kasvaneet niin mahtaviksi ja erottuvat tavallisesta kansalaisista niin, että samanlaista tuttavallisuutta ei synny eikä vastaavasti samanlaista kunnioitusta. Siis, ottaen huomioon tämän erilaisuuden aikojen ja ihmisten suhteen, ei ole suurempaa harhaa kuin luulla, että näin erilaiseen materiaaliin voisi pakottaa saman muodon. Ja jos silloin, kuten aiemmin sanoin, joka kymmenes vuosi hallinto oli vaarassa kaatua, nyt se kaatuisi. Eikä pidä luulla, että ihmiset helposti palaisivat vanhoihin toimintatapoihin, sillä tätä havaitaan vain silloin, kun vanha

elämäntapa miellyttää enemmän kuin uusi. Mutta jos se miellyttääkin vähemmän, ei siihen palata kuin pakotettuna, ja se kestää vain niin kauan kuin tuo pakottava voima pysyy.

Tästä huolimatta on totta, että Firenze ei voi säilyä ilman johtajaa. Jos pitää valita yksityisesti valittujen johtajien välillä, paremmin sopisi Medicien suvusta valittu kuin mistään muusta suvusta hankittu johtaja. Sen sijaan jos valinta pitäisi tehdä yksityisesti valitun johtajan ja julkisesti valitun johtajan välillä, aina olisi parempi ottaa kansalaisten julkisesti valitsema johtaja kuin mistä tahansa suvusta otettu yksityinen johtaja.

Jotkut ovat sitä mieltä, että valtaa ei voi menettää ilman ulkopuolelta tulevaa hyökkäystä ja että silloinkin on aina aikaa hieroa ystävyttä hyökkääjän kanssa. Tässä he erehtyvät raskaasti, sillä useimmiten liittoutumaa ei tehdä voimakkaimman kanssa vaan sen kanssa, jonka on juuri silloin helpointa vahingoittaa sinua tai jota mielenlaatusi saa sinut eniten rakastamaan. Saattaa helposti käydä niin, että ystäväsi häviääkin ja hävittyään jää voittajan armoille. Voittaja taas ei välttämättä halua suoda sinulle sopimusta, koska olet pyytämässä sitä liian myöhään tai koska hän on sitoutunut vihaamaan sinua ystävyystyösi hänen vihollisensa kanssa. Milanon herttua Lodovico olisi solminut sopimuksen Ranskan kuninkaan Ludvig XII:n kanssa, jos olisi pystynyt. Kuningas Fredrik olisi solminut samaisen kanssa sopimuksen, jos olisi keksinyt sellaisen. Kumpikin hallitsijoista menetti asemansa, koska ei pystynyt solmimaan sopimusta, sillä sellaisella hetkellä löytyy tuhat syytä, jotka estävät tekemästä sopimusta.

Kaikki huomioon ottaen emme voi kutsua sellaista valtiomuotoa turvalliseksi tai kestäväksi, koska siinä on niin monia epävakauden syitä. Siten Teidän Pyhyyttenne ja hänen ystäviensä ei tulisi sitä myöskään suosia.

*

Niille, jotka haluaisivat tasavaltaisemman valtiomuodon kuin tämä, sanon, että ellei sitä laajenneta niin paljon, että se muuttuu hyvin järjestetyksi tasavallaksi, saattaa laajapohjaisuus koitua pian sen tuhoksi. Ja jos he sanoisivat yksityiskohtaisesti, minkälaisen valtiomuodon he haluaisivat, vastaisin yksityiskohtaisesti. Mutta koska he pysyttäytyvät yleisellä tasolla, en voi vastata kuin yleisellä tasolla. Toivon, että tämä vastaus riittää. Osoittaakseni Cosimon hallinnon vääränlaiseksi sanon, että kestävä valtiomuotoa ei voi muodostaa, ellei se ole joko todellinen ruhtinaskunta tai todellinen tasavalta, sillä kaikki valtiomuodot näiden välissä ovat heikkoja. Syy on mitä selvin: ruhtinaskunnalla on vain yksi tie hajoamiseen, nimittäin kun se alkaa laskeutua kohti tasavaltaa. Vastaavasti tasavallalla on vain yksi tie hajoamiseen, eli kun se alkaa nousta kohti ruhtinaskuntaa. Näiden välimuodoilla on kaksi tietä, sillä ne voivat nousta kohti ruhtinaskuntaa tai laskeutua kohti tasavaltaa. Tästä johtuu niiden epästabiilius.

Siten jos Teidän Pyhyyttenne haluaisi pystyttää Firenzeen kestävä hallinnon omaksi kunniaksaan ja ys-

täviensä turvaksi, on mahdotonta pystyttää muuta kuin aito ruhtinaskunta tai aito tasavalta, joissa on niiden tunnusomaiset merkit. Kaikki muut ovat turhia ja lyhytikäisiä. Mitä tulee ruhtinaskuntiin, en tarkastele niitä tarkemmin, koska sellainen on vaikea pystyttää ja koska välineet siihen puuttuvat. Teidän Pyhyyttenne tulee myös ymmärtää, että sellaisiin kaupunkeihin, joissa on totuttu kansalaisten tasavertaisuuteen, ruhtinaskuntaa ei voi pystyttää muuta kuin suurten vaikeuksien kautta. Sellaisiin kaupunkeihin, joissa on totuttu kansalaisten eriarvoisuuteen, taas ei saa aikaiseksi tasavaltaa. Jos haluaisi pystyttää tasavallan Milanoon, jossa eriarvoisuus kansalaisten välillä on suurta, olisi väistämättä tuhattava kaikki ylhäisö ja palautettava se samanarvoiseksi muiden kanssa, sillä sen joukossa on niin poikkeuksellisia henkilöitä, etteivät lait heitä pidättelevä, vaan on oltava elävä ääni ja kuninkaallinen auktoriteetti pitämässä heitä kurissa.

Päinvastoin pystyttääkseen ruhtinaskunnan Firenzeen, jossa tasavertaisuus on suurta, täytyisi ensin järjestää epätasa-arvo, nimittää linnoihin ja kyliin ylhäisiä miehiä, jotka yhdessä ruhtinaan kanssa aseineen ja seuraajineen tukehduttaisivat kaupungin ja koko maakunnan. Sillä ruhtinas ei voi yksinään, ilman ylhäisöä, kantaa ruhtinaskunnan painoa. Siksi on tarpeen, että hänen ja tavallisen kansan välissä on ryhmä, joka auttaa häntä kantamaan sen. Tämä on havaittavissa kaikissa ruhtinaskunnissa ja erityisesti Ranskan valtakunnassa, jossa ylhäisö hallitsee kansaa, ruhtinaat ylhäisöä ja kuningas ruhtinaita.

Mutta ruhtinaskunnan pystyttäminen sinne, mihin tasavalta hyvin sopisi, ja tasavallan sinne, minne ruhtinaskunta sopisi, on vaikeaa, epäinhimillistä ja arvotonta sellaiselle, joka haluaa tulla tunnetuksi armollisena ja hyvänä. Siispä en pohdi tarkemmin ruhtinaskuntia vaan puhun tasavalloista siksi, että Firenze on mitä sopivin otamaan tämän valtiomuodon, ja myös siksi, että tiedän Teidän Pyhyyttenne olevan siihen taipuvainen ja pidättäytyvän sen pystyttämisestä, koska haluaisitte löytää valtiomuodon, jossa auktoriteettinne Firenzessä säilyisi suurena ja jossa ystäväanne voisivat elää turvassa. Ja nähdäkseni sellaisen keksittyäni haluan, että Teidän Pyhyyttenne harkitsisi tätä ajatustani, sillä jos siinä on jotakin hyvää, se saattaa hyödyttää teitä, ja voitte myös nähdä siitä, kuinka suurta on haluni palvella teitä. Tulette huomamaan, kuinka tässä tasavallassani auktoriteettinne ei ainoastaan säily vaan lisääntyy, ystäväanne pysyvät kunnioitettuina ja turvassa ja tavallisella kansalla on ilmeiset syyt olla tyytyväinen.

Pyydän kunnioittaen Teidän Pyhyydeltänne, että ette tuomitse tai ylistä tutkielmaani ennen kuin olette lukeneet sen kokonaan. Samalla tavalla pyydän, ettette huolestu muutamista muutoksista viranhaltijoiden suhteen. Sillä siellä, missä asiat eivät ole hyvin järjestettyjä, mitä vähemmän säilyy vanhasta, sitä vähemmän säilyy huonosta.

*

”Uskon, että kolmen erilaisen ihmistyyppin vuoksi on välttämätöntä, että tasavallassa on vain kolme tasoa eikä enempää.”

Niiden, jotka pystyttävät tasavaltaa, tulisi ottaa huomioon kolme erilaista ihmisten luokkaa, jotka löytyvät kaikista kaupungeista. Nämä ovat ensisijaiset, keskellä olevat ja viimeiset. Vaikka Firenzessä vallitseekin edellä mainittu tasavertaisuus, silti joillakin kansalaisilla on ylhäinen mielenlaatu, ja heidän pitäisi mielestään olla muita edellä. Nämä on tyydytettävä tasavaltaa pystytettäessä. Viimeisin valtiomuoto ei kaatunut muusta syystä kuin siitä, että tätä mielenlaatua ei ollut tyydytetty. Näitä ihmisiä ei ole mahdollista tyydyttää muuten kuin antamalla tasavallan korkeimmilta asteilta arvoasemia, jotka pysyvät heillä henkilöinä.

Tätä arvostusta ei ole mahdollista antaa Firenzen hallinnossa, jos Signoria ja kollegion jäsenet säilyttävät heillä tähän saakka olleet asemat. Valintatavasta johtuen ylhäisimmät miehet valitaan harvoin niihin asemiin, joissa on arvovaltaa, joten tätä arvovaltaa täytyy joko siirtää valtiomuodon alemmille tasoille, epätavallisiin paikkoihin tai yksityishenkilöille, mikä on vastoin kaikkea poliittista järjestystä. Siksi tämä menettely on korjattava, ja samalla tyydytetään myös kaupungista löytyvä korkein kunnianhimo. Tämä on tapa, jolla se korjataan.

Lakkauttakaa Signoria, Pratican kahdeksikko ja Kaksitoista hyvää miestä. Vastineeksi luokkaa hallinnon arvostuksen nostamiseksi kuusikymmentäviisi kansalaista, jotka ovat neljäkymmentäviisivuotiaita tai vanhempia. Viisikymmentäkolme suurempaan ja kaksitoista pienempään. He pysyvät elinikänsä hallinnossa seuraavalla tavalla. Tehkää yhdestä gonfaloniere kahdeksi tai kolmeksi vuodeksi, ellette sitten halua nimittää häntä eliniäksi. Jäljelle jäävät kuusikymmentäneljä kansalaista jaetaan kahteen ryhmään, joista ensimmäinen hallitsee gonfalonieren kanssa yhtenä vuonna, loput seuraavana vuonna. Näin vaihdetaan seuraavinakin vuosina, pitäytyen yllämainitussa järjestyksessä. Kaikkia yhdessä tulee kutsua Signoriaksi.

Nämä kolmekymmentäkaksi jaetaan neljään osaan, kahdeksan jokaiseen. Jokainen näistä on vuorollaan kolme kuukautta gonfalonieren kanssa palatsissa, ottaa toimen vastaan siihen kuuluvien seremonioiden ja hoitaa kaikki ne asiat, joita Signoria nyt hoitaa yksinään. Sen jälkeen yhdessä muiden kolmeenkymmeneenkahteen kuuluvien tovereidensa kanssa heillä on kaikki auktoriteetti ja he hoitavat kaikki ne asiat, joita nykyisin hoitavat Signoria, Pratican kahdeksikko ja kollegio. Nämä on yllä lakkautettu. Tästä, kuten sanoin, tulisi hallinnon korkein johto ja osa. Tämän järjestyksen, jos sitä tarkastellaan kunnolla, huomataan antavan arvovallan ja kunnioituksen hallinnon johdolle. Nähdään myös, että vaikutusvaltaiset ja ylhäiset henkilöt miehittävät aina tärkeimmät paikat, eikä ole tarpeen käyttää yksityisasemassa olevia henkilöitä, minkä sanoin olevan vaarallista tasavallassa. Sillä niitä kolmeakymmentäkahta, jotka eivät ole sinä vuonna virassa, voidaan käyttää neuvonantajina. Ja Teidän Pyhyttenne voisi laittaa tähän ensimmäiseen valintaan, kuten seuraavaksi selitän, kaikki ystävänsä ja luottomiehensä. Mutta tarkastellaan nyt hallinnon seuraavaa tasoa.

Uskon, että kolmen erilaisen ihmistyyppin vuoksi, joista aiemmin puhuin, on välttämätöntä, että tasavallassa on vain kolme tasoa eikä enempää. Sen vuoksi uskon, että on tarpeen hankkiutua eroon neuvostojen sekamelskasta, joka on vallinnut kaupungissamme jo jonkin aikaa. Näitä ei ole pystytty suinkaan siksi, että ne olisivat tarpeellisia hyvin järjestetylle yhteiskunnalliselle elämälle, vaan kansalaisten enemmistön tyydyttämiseksi. Tyydyttäminen on tehty ratkaisuihin, jotka eivät ole tosiasiaa mitenkään hyödyllisiä kaupungin hyvinvoinnille, sillä puolueellisuus saattaa turmella neuvostot.

Jos siis haluaisin muotoilla tasavallan kolmesta osasta, lakkauttaisin Seitsemänkymmenen, Sadan, sekä kansan ja yleisten neuvostot. Näiden tilalle loisin kahdensadan

neuvoston yli neljäkymmenvuotiaista, joista neljäkymmentä pienempään ja satakuusikymmentä suurempaan. Kukaan ei saisi olla kuudestakymmenestäviidestä. Heidät nimitettäisiin eliniäksi ja heitä kutsuttaisiin Valittujen neuvostoksi. Tämä neuvosto, yhdessä kuudenkymmenenviiden nimitetyn kanssa, hoitaisi kaikki asiat ja saisi kaiken sen auktoriteetin, joka nykyisin edellä mainituilla neuvostoilla on ja jotka lakkautettaisiin tämän neuvoston tieltä. Tämä olisi hallinnon toinen taso, ja Teidän Pyhyyttenne voisi valita kaikki sen jäsenet. Näiden voimaansaattamiseksi, sekä Teidän Pyhyyttenne vallan ja ystävien turvaamiseksi, Teidän Pyhyydellenne ja kunnioitetulle Medicien kardinaalille annettaisiin poikkeustilaneuvoston valtuuksi⁸ molempien elinajaksi kaikki se auktoriteetti, joka on koko Firenzen kansalla. Puolustuksen kahdeksikon ja poikkeustilaneuvoston virat luotaisiin toisinaan, Teidän Pyhyyttenne arvovallalla. Lisäksi, Teidän Pyhyyttenne vallan ja ystävien turvallisuuden lisäämiseksi jalkaväkijoukot pitäisi jakaa kahteen osastoon, joihin Teidän Pyhyyttenne nimittäisi arvovallallaan joka vuosi kaksi komissaaria, kummankin yhteen osastoon. Näette, kuinka yllä esitetyn johdosta kaksi ihmistyyppiä on tyydytetty ja kuinka teidän ja ystävienne auktoriteetti on vahvistunut kaupungissa, kun teillä on armeija ja tuomiovalta kädessänne, lait sylissännä ja kannattajanne kaikilla kaupungin johtopaikoilla.

Tyydyttäväksi jää enää kolmas ja viimeinen ihmistyyppi, joka on tavallinen kansa. Heidä ei tyydytä koskaan mikään muu (joka uskoo muuta ei ole viisas) kuin heidän valtansa palautus tai lupaus sen palauttamisesta. Ja koska sen kaiken palautus kerralla ei olisi teidän ystävienne turvaksi eikä teidän valtanne turvaamisen kannalta hyväksi, on tarpeen palauttaa se osittain ja luvata palauttaa toiselta osin siten, että he ovat varmoja sen takaisinsaamisesta. Siksi uskon, että on välttämätöntä avata uudelleen Tuhannen neuvoston sali, tai vähintään kuudensadan kansalaisen, jotka valitsisivat aiemmin käytössä olleella tavalla kaikki virat ja viranhaltijat pois lukien aiemmin mainitut Kuusikymmentäviisi, Kaksisataa ja poikkeustilaneuvoston kahdeksan jäsentä. Teidän Pyhyyttenne ja kardinaalin elinaikana nimitykset tekisitte te. Jotta ystävännä voisivat olla varmoja, että heidän nimensä ovat ehdokkaiden joukossa, kun valintoja neuvostoihin tehdään, Teidän Pyhyyttenne nimittäisi kahdeksan toimitsijaa, jotka vaalisalaisuuden turvin voisivat julistaa valituksi kenet tahansa tai kieltää valituksi tulemisen keneltä tahansa. Ja jotta tavallinen kansa uskoisi valittujen nimien tulevan ehdolle asetettujen pussista, neuvoston sallittaisiin lähettää turvaamaan valintoja kaksi kansalaista todistajiksi nimien pussista nostamiseen.

Tavallista kansaa tyydyttämättä ei voi koskaan luoda pysyvää tasavaltaa. Eikä Firenzen tavallista kansaa tyydytetä koskaan, ellei salia avata uudelleen. Tämän salin avaaminen ja valintojen antaminen kansalle on tasavaltaa pystyttävien mielessä, ja Teidän Pyhyyttenne on hyvä tietää, että jos joku yrittää riistää teiltä vallan, hän pyrkii kaikkein ensimmäisenä avaamaan tämän salin uudelleen. Sen johdosta on parempi avata se sopivin ehdoin ja

”Tavallista kansaa ei tyydytä koskaan mikään muu (joka uskoo muuta ei ole viisas) kuin heidän valtansa palautus tai lupaus sen palauttamisesta.”

Teemana: **Rikos**

Mukana useita esiintyjä
...sekä noin 60 antikvaarista
kirjanmyyjää, yli 40 esittelypistettä
ja ainutlaatuinen kirjatunnelma!

Tapahtuma on pääsymaksuton

VANHAN KIRJALLISUUDEN PÄIVÄT
Sylvään koululla
SASTAMALASSA

1.-2.7.2011

vanhankirjallisuudenpaivat.com

turvallisessa muodossa kuin antaa tämä mahdollisuus teidän mahdolliselle vihollisellenne, joka avaisi sen teille epäedullisella tavalla ja teidän ystävienne tuhoksi ja tapioiksi.

*

Näin järjestettyä hallintoa ei tarvitsisi muuttaa mitenkään, jos Teidän Pyhyyttenne ja mitä kunnioitetuin monsignore⁹ eläisitte ikuisesti. Mutta koska näin ei ole, halutessanne jättää jälkeenne täydellisen tasavallan, josta on poistettu kaikki heikot osat ja josta kaikki sen näkevät ymmärtävät, että sen täytyy olla juuri tällainen, on vielä tarpeen tehdä seuraavaa, että tavallinen kansa olisi tyytyväinen (sekä sen vuoksi mitä heille on annettu että mitä heille on luvattu): kansan osastojen kuusitoista gonfaloniereä valitaan sillä tavalla ja siksi ajaksi kuin tähänkin asti. Heidät voidaan nimittää joko Teidän Pyhyyttenne tai neuvoston toimesta, miten vain teille sopii. Lisäisitte vain vaihtuvuutta, jotta sen hoitajissa olisi enemmän ihmisiä eri puolilta kaupunkia. Pitäisi myös järjestää niin, ettei kukaan heistä ole yksi Kuudestakymmenestäviidestä kansalaisesta. Näin luoduista viranhaltijoista valittaisiin neljä provosteiksi, joiden toimikausi olisi kuukauden, joten kauden lopussa kaikki olisivat olleet provosteina. Näiden neljän joukosta valittaisiin yksi asumaan viikoksi palatsiin yhdessä yhdeksän Signorian jäsenen kanssa, joten kuukauden loputtua kaikki olisivat asuneet viikon palatsissa.

Mainitut palatsissa asuvat Signorian jäsenet eivät saisi tehdä mitään ilman hänen läsnäoloaan, mutta hänellä ei olisi äänioikeutta päätöksiin, vaan hän olisi pelkkänä toimien todistajana. Hän voisi kuitenkin estää päätöksen ja vaatia asiaa päätettäväksi kaikkien kolmekymmenen kahden kesken. Samaan tapaan kolmekymmentäkaksi eivät voisi päättää mitään ilman kahden mainitun provostin läsnäoloa, eikä heillä olisi muuta valtaa kuin pysäyttää päätöksenteko tällä tasolla ja vaatia sen siirtämistä Valittujen neuvostolle. Myöskään Kahdensadan neuvosto ei voisi päättää mitään, ellei paikalla olisi vähintään kuusi kuudestatoista kahden provostin kanssa. Nämä eivät voisi tehdä mitään muuta kuin siirtää kyseiseltä neuvostolta asian suurelle neuvostolle, joka vaatisi kolmen jäsenen yksimielisyyden. Suurta neuvostoa ei voisi koota ilman kahtatoista mainituista gonfaloniereistä, joista vähintään kolmen pitäisi olla provosteja. Siellä he voisivat äänestää kuten muutkin kansalaiset.

Toimielinten järjestäminen tällä tavalla on välttämättömä Teidän Pyhyyttenne ja mitä kunnioitetuimman monsignoren elinajan jälkeen kahdesta syystä. Ensinnäkin siksi, että jos Signoria tai joku muu neuvosto ei pääse yksimielisyyteen tai harjoittaa tointaan vastoin yhteistä hyvää pelkästä pahuudesta, on olemassa joku, joka ottaa päätäntävällän ja siirtää sen toiselle elimelle, sillä ei ole hyvä, että joku toimielin pystyy jarruttamaan toiminnan ilman että joku voi ohittaa tämän. Ei ole myöskään hyvä, jos viranhaltijoilla ei

ole ketään vahtimassa heitä eikä estämässä heitä ryhtymästä huonoihin toimenpiteisiin tai ottamassa heiltä pois toimivaltaa, jota käytetään huonosti. Toinen syy on, että koska lakkauttamalla Signoria tavalliselta kansalta poistetaan mahdollisuus nousta sen jäseneksi, on tarpeen luoda sitä vastaava asema korvaukseksi. Ja tämä¹⁰ on mahtavampi ja hyödyllisempi tasavallalle sekä kunniakkaampi kuin aiempi. Tällä hetkellä saataisi olla hyvä luoda kyseiset gonfalonieret antamaan kaupungille järjestys mutta ei kuitenkaan antaa heidän käyttää toimivaltaansa ilman Teidän Pyhyyttenne suostumusta. Nämä saattaisivat myös palvella tekemällä katsauksen näiden ryhmien toiminnasta suhteessa valtaanne ja hallintoonne. Näiden lisäksi, täydellistääkseenne tasavallan Teidän Pyhyyttenne ja mitä kunnioitetuimman monsignoren kuoleman jälkeen niin, ettei siltä puuttuisi mitään osaa, on välttämättömä luoda valitustuomioistuim puolustuksen kahdeksikon ja poikkeustilaneuvoston kolmestakymmenestä kansalaisesta, joiden nimet vedetään pussista sekä Kahdensadan että Kuudenkymmenenviiden joukosta. Tämä valitustuomioistuin voisi kutsua paikalle sekä syyttäjän että syytetyn tietyn ajan puitteissa. Teidän elinaikananne ette antaisi käyttää tätä valitustuomioistuinta ilman lupaa.

Tämä valitusmahdollisuus on välttämättömä tasavallassa, koska vähäisellä määrällä tavallisia kansalaisia ei ole rohkeutta rangaista ylhäisiä. Siksi on tarpeen, että sellaiseen päätökseen osallistuu enemmän kansalaisia ja että tuomio tehdään salassa, jotta jokainen voi omalta osaltaan kiistää kannattaneensa päätöstä. Teidän elämänne aikana kyseinen valitustuomioistuin palvelisi myös siten, että se saisi Kahdeksikon päättämään asioista nopeasti ja oikeudenmukaisesti, sillä he pyrkisivät oikeaan ratkaisuun peläten, että te antaisitte muussa tapauksessa valitusluvan. Jotta ihan kaikista tuomioista ei valitettaisi, valitus voitaisiin evätä petostapauksissa, joissa kysymys ei ole vähintään viidestäkymmenestä dukaatista, sekä väkivaltatapauksissa, joissa luuta ei ole murtunut eikä verta vuotanut, ellei vahinko sitten nouse viiteenkymmeneen dukaattiin.

*

Uskon siten, että pohdittuani tätä järjestystä tasavaltana, ilman teidän auktoriteettianne, en näe siitä puuttuvan mitään, mitä ei olisi yllä esitetystä pitkästi käsitelty ja tutkittu. Mutta sitä pidetään Teidän Pyhyyttenne ja mitä kunnioitetuimman monsignoren eläessä monarkiana, koska komennatte armeijaa, koska johdatte rikostuomioistuimia, koska teillä on lait hallussanne. En keksi mitään muuta kaupungilta voisi vaatia. Enkä myöskään näe, että niillä teidän ystävistänne, jotka ovat hyviä ja haluavat elää omillaan, olisi mitään syytä pelätä, sillä kaikki valta säilyy Teidän Pyhyydellänne, ja heillä on kaupungin johtopaikat hallussaan. En myöskään näe, kuinka tavallinen kansa ei olisi tyytyväinen, jos he näkevät osan

vallasta jo jakautuvan heille ja loppujenkin pikkuhiljaa valuvan heidän käsiinsä. Sillä Teidän Pyhyttenne voisi silloin tällöin nimittää neuvostoon jonkun vähävaraisen Kuudestakymmenestäviidestä, samoin Kahdestasadasta, ja joitakin muita voisitte nimittää tilanteen mukaan. Olen varma, että ei menisi kauankaan, kun Teidän Pyhyttenne arvovallalla, joka ohjaa kaikkea, tämä hallinto muuttuisi toiseen muotoon, ja toinen taas tähän, siten että niistä tulee yksi ja sama asia ja samaa ainesta taaten kaupungille rauhan ja Teidän Pyhydellenne ikuisen kunnian, sillä teidän auktoriteettinne pystyy aina korjaamaan esiin nousevat heikkoudet.

Uskon, että suurin kunnia, jonka ihminen voi saada, on sellainen, jonka hänen isänmaansa on vapaaehtoisesti hänelle antanut. Uskon, että suurin hyvä, jota voi tehdä ja joka eniten miellyttää Jumalaa, on isänmaan hyväksi tehty teko. Tämän lisäksi mikään ihmisen teoista ei ole niin ylistettävä kuin niiden teot, jotka ovat laeilla ja instituutioilla uudelleenjärjestäneet tasavaltoja ja valtakuntia. He ovat, niiden jälkeen, jotka ovat olleet jumalia, eniten kiitosta ansaitsevia. Ja koska on ollut vähän niitä, joilla on ollut mahdollisuus tehdä se, ja toisaalta hyvin vähän niitä, jotka ovat tienneet kuinka se tehdään, sen tehneiden määrä on pieni. Tätä kunniaa ovat arvostaneet niin paljon ne, jotka eivät ole koskaan pyrkineet muuhun kuin kunnian lisäämiseen, että jos he eivät ole saaneet aikaiseksi tasavaltaa oikeassa elämässä, he ovat tehneet sen kirjoituksissa. Näin ovat tehneet Aristoteles, Platon ja monet muut, jotka ovat halunneet näyttää maailmalle, että jos he eivät olekaan Solonin ja Lykurgoksen tavoin kyenneet pystyttämään yhteiskunnallista järjestystä, se ei ole johtunut heidän tietämättömyydestään vaan kyvyttömyydestä panna se täytäntöön.

Taivas ei anna ihmiselle suurempaa lahjaa eikä näytä kunniaikkaampaa tietä kuin tämä. Kaiken sen onnen keskellä, jonka Jumala on suonut suvullenne ja Teidän Pyhydellenne henkilönä, tämä on suurin: antamalla vallan ja materiaalin kuolemattomuuden tavoitteluun ja ylittämään selvästi tällä tavalla isänne ja isoisänne kunnian. Miettikää, siis, Teidän Pyhyttenne, ensinnä että pitämällä Firenzen kaupungin näissä nykyisissä järjestelyissä koottaatte onnettomien sattumien tullen tuhat vaaraa. Ja ennen kuin ne saapuvat, Teidän Pyhyttenne joutuu kestämaan tuhat kiusaa, joita ei kestäisi kukaan ihminen. Näistä kiusoista teidät voi vakuuttaa mitä kunnioitetuin herra kardinaali, sillä hän tuntee ne vietettyään kuluneet kuukaudet Firenzessä. Nämä johtuvat osin kansalaisista, jotka ovat pyytämässään häpeilemättömiä ja sietämättömiä. Osittain ne johtuvat monista kansalaisista, jotka eivät pidä nykyistä tilannetta turvallisena, eivätkä siten tee muuta kuin julistavat, että hallintoon on saatava järjestys. Joku sanoo, että sitä pitäisi laajentaa, joku että supistaa, eikä kukaan suostu sanomaan yksityiskohtia, miten laajennettaisiin tai supistettaisiin. Sillä he ovat kaikki ymmällään eivätkä pidä nykyistä elämänmenoa turvallisena, mutta eivät myöskään tiedä, miten sitä pitäisi muuttaa, eivätkä usko sellaista, joka tietäisi. Siten he ovat hämmennyksensä kanssa omiaan sotkemaan kaiken järjestelmällisenkin ajattelun.

Jos siis haluatte paeta kaikkia näitä vitsauksia, on olemassa vain kaksi tietä. Joko vähennätte audienssien mahdollisuutta, ette ruoki kysyvää mielenlaatua ettekä rohkaise puhumaan edes tavallisesti ellei kysytä, kuten teki kunnianarvoisesti muistettava ruhtinas. Tai sitten järjestätte hallinnon niin, että se hoitaa itse itsensä sillä tavalla, että Teidän Pyhyttenne tarvitsee pitää sitä vain puoliksi silmällä. Näistä tavoista jälkimmäinen vapauttaa teidät sekä vitsauksista että vaaroista, ensimmäinen ainoastaan vitsauksista.

Palatakseni vaaroihin, joita koottaatte, jos jätätte asiat nykyiselleen, haluan tehdä ennusteen. Onnettomuuden sattuessa, jos kaupunki ei ole hyvin järjestetty, tapahtuu jompikumpi tai molemmat seuraavista asioista. Joko hätäisesti kapinoiden nousee johtajaksi joku, joka aseina ja väkivallalla puolustaa hallintoa, tai sitten jokin puolue juoksee avaamaan neuvoston salin ja ottaa toisen puolueen saaliikseen. Ja tapahtuipa näistä kumpi tahansa (joilta Jumala suojelkoon), Teidän Pyhyttenne voi kuvitella, kuinka monta kuolemaa, maanpakoa ja kiristystä siitä seuraa – sellaisia, jotka saisivat kaikkein julmimmankin miehen, ja vielä enemmän Teidän Pyhyttenne, joka on mitä armollisin, kuolemaan surusta. Ei ole muuta keinoa välttää näitä heikkouksia kuin luoda sellainen järjestys, joka kannattaa itse itsensä. Sellainen järjestys kannattaa itsensä, jossa jokaisella on paikkansa hallinnossa, jossa jokainen tietää, mitä hänen pitää tehdä, ja johon hän voi luottaa, eikä yksikään kansalaisten ryhmä halua pelon tai kunnianhimon vuoksi uudistuksia¹¹.

Suomentanut Paul-Erik Korvela¹²

Viitteet

- 1 *Governo ja stato* on tässä käännetty vaihtelevasti valtiomuodoksi tai hallinnoksi.
- 2 Tarkoittaa siis vuotta 1521.
- 3 Signoria oli Firenzen hallinnon ylin päättävä elin.
- 4 Alkutekstissä sana on parlamento, mutta se tarkoitti tuolloin eräänlaista kansankokousta enemmän kuin mitään modernia 'parlamenttia' muistuttavaa.
- 5 Gonfaloniere oli keskiajan ja renessanssin Italian kaupunkien hallintovirka, jonka nimi tulee kaupungin vaakunaa tai lippua tarkoittavasta sanasta *gonfalone*. Firenzessä virka oli Signorian korkein ja nimeltään Gonfaloniere di giustizia.
- 6 Machiavelli tarkoittaa vuodesta 1512 alkanutta Medicien hallintoa.
- 7 Lorenzo de' Medicin kuolema v. 1519.
- 8 Machiavellin käyttämä termi tässä ja seuraavassa lauseessa on *Balia*, joka viittaa eräänlaiseen toimielimeen, jolla oli valta muuttaa koko Firenzen hallintomuotoa. ”Poikkeustilaneuvosto” ei tietenkään tavoita täysin samoja konnotaatioita, mutta on merkitykseltään tarpeeksi lähellä tehdäkseen asian ymmärretyksi.
- 9 Kardinaali Giulio Medici, joka nousi myöhemmin paaviksi (Klemens VII).
- 10 Siis provostin virka.
- 11 Machiavellin termi muutokselle on *innovazione*, sillä hänen sanastostaan puuttui sana vallankumous, jolla ei vielä ollut nykyistä merkitystä.
- 12 Haluan kiittää Mikko Lahtista ja Ville Lähettä suomennosta koskevista parannusehdotuksista.